

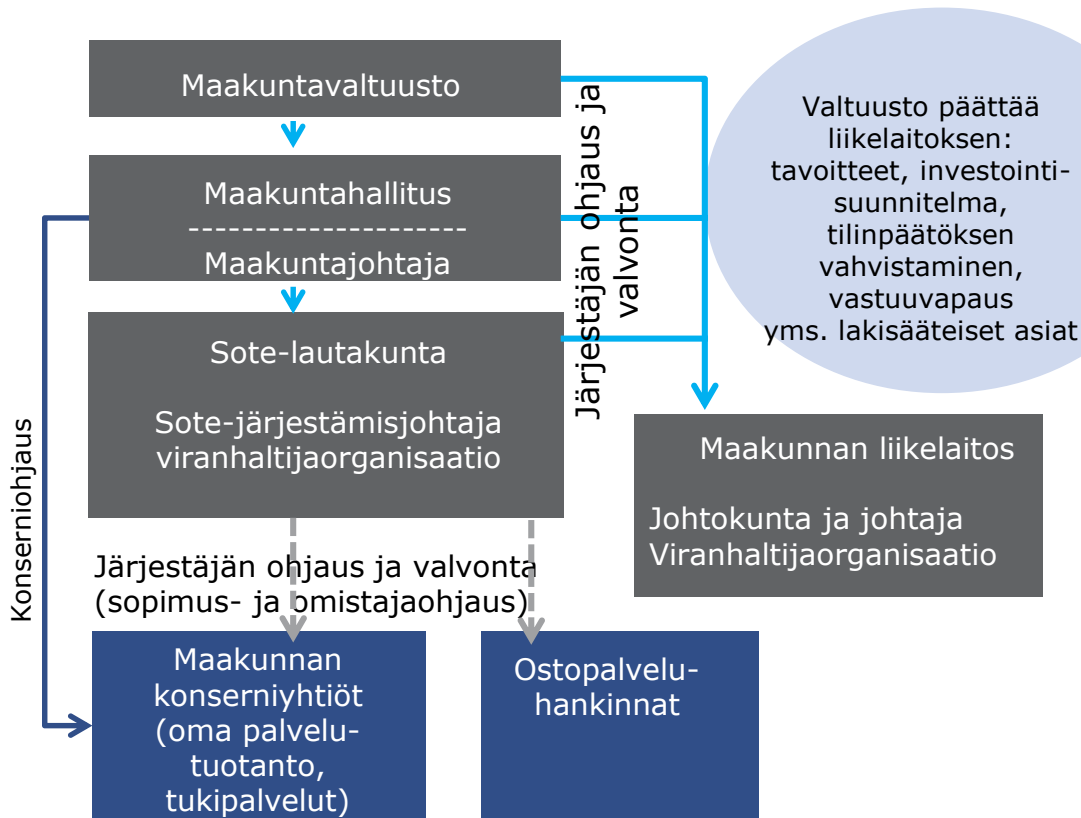
HE 15/2017 – Maakunnan palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, palvelukeskukset, toiminta markkinoilla

Hallintovaliokunta 20.4.2017
Hallitusneuvos Eeva Mäenpää, VM

Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen

- Maakunnassa palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa koskeva operatiivinen päätöksenteko erotetaan toisistaan
- **Maakunnan liikelaitos vastaa maakunnan omasta palvelutuotannosta**
 - Erotuksena kuntasektorista liikelaitos on pakollinen
 - Ei voi toimia markkinoilla
 - Liikelaitoksessa viranhaltijoita, jotka voivat käyttää julkista valtaa
- Maakunta voi perustaa yhden tai useampia liikelaitoksia
 - sote-palveluiden tulee olla yhdessä liikelaitoksessa
- Liikelaitoksella on taloudellisesti ja toiminnallisesti eriytetty asema maakunnan sisällä
- **Markkinoilla oleva toiminta tapahtuu maakunnan yhtiöissä**

Maakuntakonserni sote-tehtävissä

Valtuuston tehtäviin kuuluva päätöksenteko mm.

- Maakunnan hallintosääntö ja palvelutuotantostrategia (sis. liikelaitoksen tehtävät, maakunnan yhtiörakenteen ym.)
- soten yhteistyösopimuksen hyväksyminen ja sen valmisteluun osallistuminen ja niistä maakunnan alueelle johdettavat linjaukset

Maakuntahallitus:

Konserniohjaus (maakunnan konserniyhtiöt)

Maakuntajohtaja

Maakunnan virkamiesjohto ja esittely maakuntahallitukselle, konsernijohto

Soten järjestämisestä vastaava toimielin:

- Valtuuston hallintosäännössä määrittelemissä rajoissa järjestämisvastuuta ja tuottamista koskevat päätökset ja yleiset toimintalinjat
- **Sote-johtaja: järjestämisen operatiivinen johto**

Liikelaitoksen johtokunta ja johtaja:

- oman tuotannon operatiivinen ja ammatillinen johto ja oman tuotantotoiminnan järjestäminen
- Liikelaitoksen osaamista voidaan hyödyntää ostopalveluhankinnoissa ja konserniohjauksessa
- ammatillisista koostuva johtokunta ja johtaja (ei luottamushenkilöitä)

Yhtiöittämisvelvollisuus ja toiminta markkinoilla

Reunaehdot lainsäädännössä:

- Maakuntalain 15 luvun mukainen yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan toimiessa kilpailutilanteessa markkinoilla
 - Koskee lähtökohtaisesti kaikkia toimialoja ml. tukipalvelut
 - Taustalla EU-valtiontukisääntely
 - Vastaa pääosin kuntalain sääntelyä
- Maakuntien valtakunnalliset palvelukeskusyhtiöt eräissä tukipalveluissa
 - Maakuntalain 16 luku, perustaminen voimaannpanolaissa
- Lisäksi sektorikohtaista sääntelyä
 - Valinnanvapauden piiriin kuuluvien sote-palvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta tarkoituksena säätää valinnanvapauslainsäädännössä
 - Kasvupalvelujen yhtiöittäminen lakiehdotuksessa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista
- PL 124 § ja maakuntalain 8 § 2 mom.
 - Maakunta voi antaa julkisen hallintotehtävän yksityiselle vain, jos siitä lailla erikseen säädetään.

Maakuntalain yhtiöittämisvelvollisuus (112 §)

Maakunnan hoitaessa tehtäväänsä kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (*yhtiöittämisvelvollisuus*).

Maakunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:

- 1) maakunta tuottaa lain perusteella omana toimintanaan palveluja maakunnan asukkaille ja muille, joille maakunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja;
- 2) tehtävää hoidetaan yhteistoiminnassa tai maakunnalle koottuna lakiin perustuvan velvollisuuden perusteella ja palveluja tuotetaan omana toimintana alueen asukkaille ja muille, joille on lain perusteella järjestettävä palveluja;
- 3) tehtävää hoidetaan maakuntien yhteistoimintana ja kyse on sidosyksikön tai toisen hankintayksikön toiminnasta tai yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta.

Maakunta toimii kilpailutilanteessa markkinoilla, jos se osallistuu tarjouskilpailuun.

Poikkeukset yhtiöittämisvelvollisuudesta (113 §)

Yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä maakunta voi hoitaa omana toimintanaan 112 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos:

- 1) toiminnan on katsottava olevan vähäistä;
- 2) lain perusteella maakunta voi tuottaa palveluja toiselle taholle tai osallistua tällaista toimintaa koskevaan tarjouskilpailuun;
- 3) maakunta tuottaa tukipalveluja tytäryhteisölleen;
- 4) maakunta tuottaa palveluja sidosyksikölle;
- 5) maakunta vuokraa toimitiloja käytettäväksi sellaisessa palvelutuotannossa, jonka tuotannon maakunta on kilpailuttanut;
- 6) maakunta tuottaa palveluja palveluksessaan tai tytäryhteisönsä palveluksessa oleville henkilöille palvelussuhteen perusteella;
- 7) toiminta liittyy välittömästi valmiuslaissa tarkoitettuun poikkeusoloja koskevaan varautumisvelvollisuuteen.

Em. sovelletaan myös tavaroiden myyntiin kilpailutilanteessa markkinoilla.

- Maakunnan toimiessa näissä poikkeustilanteissa markkinoilla sen on hinnoiteltava toimintansa markkinaperusteisesti sekä eriytettävä toimintaa koskeva kirjanpito (113 §).

Lainan taikka takauksen tai muun vakuuden antaminen (115 §)

Maakunnan antama laina, takaus tai muu vakuus

- Ei saa vaarantaa maakunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä.
- Ei saa sisältyä merkittävää taloudellista riskiä.
- Päätöstä tehtäessä on arvioitava maakunnan taloudellisten vastuiden yhteismäärää niin, että arviointimenettelyn kriteerit eivät täyty.
- Maakunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla.
- Maakunta voi myöntää takauksen tai muun vakuuden kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta tai muusta sitoumuksesta ainoastaan, jos yhteisö kuuluu maakuntakonserniin tai se on maakuntien tai maakuntien ja valtion yhteisessä määräysvallassa.
- Maakunta voi myöntää takauksen tai muun vakuuden, jos se perustuu lain perusteella hyväksytyyn tukiohjelmaan tai yksittäiseen tukeen tai liittyy yhteisölle tai säätiölle annettuun palveluvelvoitteeseen.
- Lisäksi EU-säätely otettava huomioon (EUS 107 ja 108 artikla).

Julkinen palveluvelvoite (116 §)

- Nk. SGEI-palvelut, sääntely vastaa asiallisesti kuntalakia
- Maakunta voi antaa määräaikaisen julkisen palveluvelvoitteen maakunnan asukkaiden hyvinvoinnin kannalta tarpeellisten palvelujen turvaamiseksi kilpailutilanteessa markkinoilla toimivalle palveluntuottajalle, jos markkinoiden toiminta on puutteellista.
- Ennen palveluvelvoitteen antamista maakunnan on selvitettävä, toimivatko markkinat riittävästi.
- Palvelutuottajan valinta avoimessa ja syrjimättömässä menettelyssä tai hankintalain mukaan
- Korvauksissa valtiontukisäännökset otettava huomioon

Kilpailulain soveltaminen (117 §)

- Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudesta puuttua maakunnan tai maakunnan määräysvaltaan kuuluvan yhteisön harjoittamaan kilpailulain vastaiseen menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen säädetään kilpailulaissa (948/2011).

Maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset

- Maakuntien valtakunnallisiin palvelukeskuksiin keskitetään maakuntien tarvitsemia tukipalveluja.
- Valtakunnallisesti organisoituja tukipalveluita ovat:
 1. Toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskus
 2. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus
 3. Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus
- Palvelukeskukset ovat maakuntien yhteisesti omistamia osakeyhtiöitä
 - Valtio huolehtii perustamisesta, osakkeet luovutetaan maakunnille 1.1.2019 mennessä
 - Osakkeet jakautuvat maakuntien kesken asukaslukujen mukaisessa suhteessa
 - Valtiolla osakkuus tieto- ja viestintätekniisten palvelujen sekä toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskuksessa
 - Maakunnilla osakkeiden luovutusrajoitus
- Palvelukeskukset tuottavat tai hankkivat ostopalveluina tukipalveluita maakunnille (= myös maakuntien liikelaitoksille) sekä maakuntien tytäryhteisöille.
 - eivät tuota palveluita maakuntien markkinoilla toimiville tuotantoyhtiöille tai valinnanvapauden piirissä oleville yksityisen sektorin toimijoille lukuun ottamatta ICT-palvelukeskuksia.
- Palvelukeskusyhtiöihin sovelletaan osakeyhtiölakia, julkisuuslakia, kielilakia ja arkistolakia.

Palvelukeskusten tehtävät ja käyttövelvoite

- Palvelukeskusten tehtävistä säädetään maakuntalaissa (120 – 122 §)
- Maakunnan ja maakuntakonsernin tytäryhteisön, joka ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, on käytettävä palvelukeskusten tuottamia palveluja (119 §)
 - Poikkeus: ellei talous- ja henkilöstöhallinnon ja tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa muun palveluntuottajan tarjoaman palvelun käyttö ole tietyssä toiminnassa tai asiassa taikka sen osassa välttämätöntä taloudellisesta, toiminnallisesta, teknisestä tai muusta vastaavasta perustellusta syystä.
- Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin palvelukeskusten tehtävistä ja käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palveluista.
- Palvelukeskukset voivat toimialoillaan perustaa yhteisiä asiantuntija- ja tukipalveluja tuottavia yksiköjä kuntien ja valtion vastaavien asiantuntija- ja tukipalveluja tuottavien yksiköiden kanssa.